

Epidemiologija bolniškega staleža

dr. Ticijana Prijon, dr. med. spec.

Zgodnja poklicna in zaposlitvena rehabilitacija v procesu vračanja na delo

Bolniški stalež (zdravstveni absentizem)

Bolniški stalež je začasna odsotnost z dela zaradi bolezni, poškodbe, nege in drugih zdravstvenih vzrokov.

Zdravstveni absentizem:

- ne izhaja izključno iz zdravstvenega stanja zaposlenega;
- posledica delovnih, socialnih, ekonomskih, ekoloških in drugih dejavnikov;
- **ni le zdravstveni problem;**
- ekonomski, socialni ter vesplošni družbeni problem.

Zdravstveni absentizem je pomemben kazalnik zdravstvenega stanja delavcev ter družbe v celoti.

Kazalniki bolniškega staleža

ODSTOTEK BOLNIŠKEGA STALEŽA (% BS):

odstotek izgubljenih koledarskih dni na enega zaposlenega delavca

$$\% BS = \frac{\text{število izgubljenih koledarskih dni} \times 100}{\text{število zaposlenih} \times \text{število dni v letu}}$$

INDEKS ONESPOSABLJANJA (IO):

število izgubljenih koledarskih dni na enega zaposlenega delavca

$$IO = \frac{\text{število izgubljenih koledarskih dni}}{\text{število zaposlenih}}$$

Kazalniki bolniškega staleža

INDEKS FREKVENCE (IF):

število primerov odsotnosti z dela zaradi BS na 100 zaposlenih v 1 letu

število primerov x 100

$$IF = \frac{\text{število primerov} \times 100}{\text{število zaposlenih}}$$

RESNOST (R):

povprečno trajanje ene odsotnosti z dela zaradi bolezni, poškodbe ali drugega zdravstvenega vzroka

število izgubljenih koledarskih dni zaradi enega vzroka

$$R = \frac{\text{število izgubljenih koledarskih dni zaradi enega vzroka}}{\text{število primerov}}$$

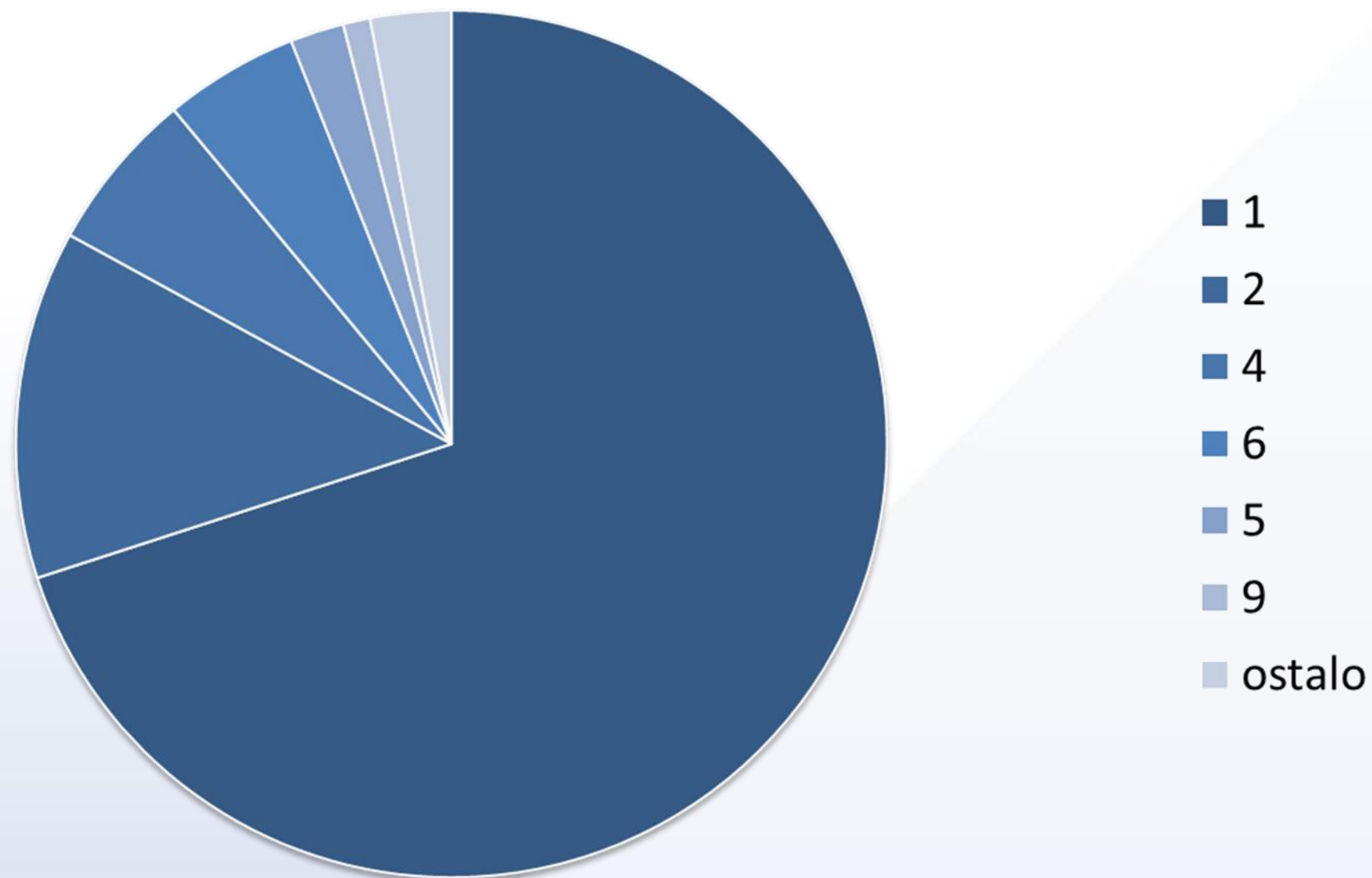
Razlogi in vzroki bolniškega staleža

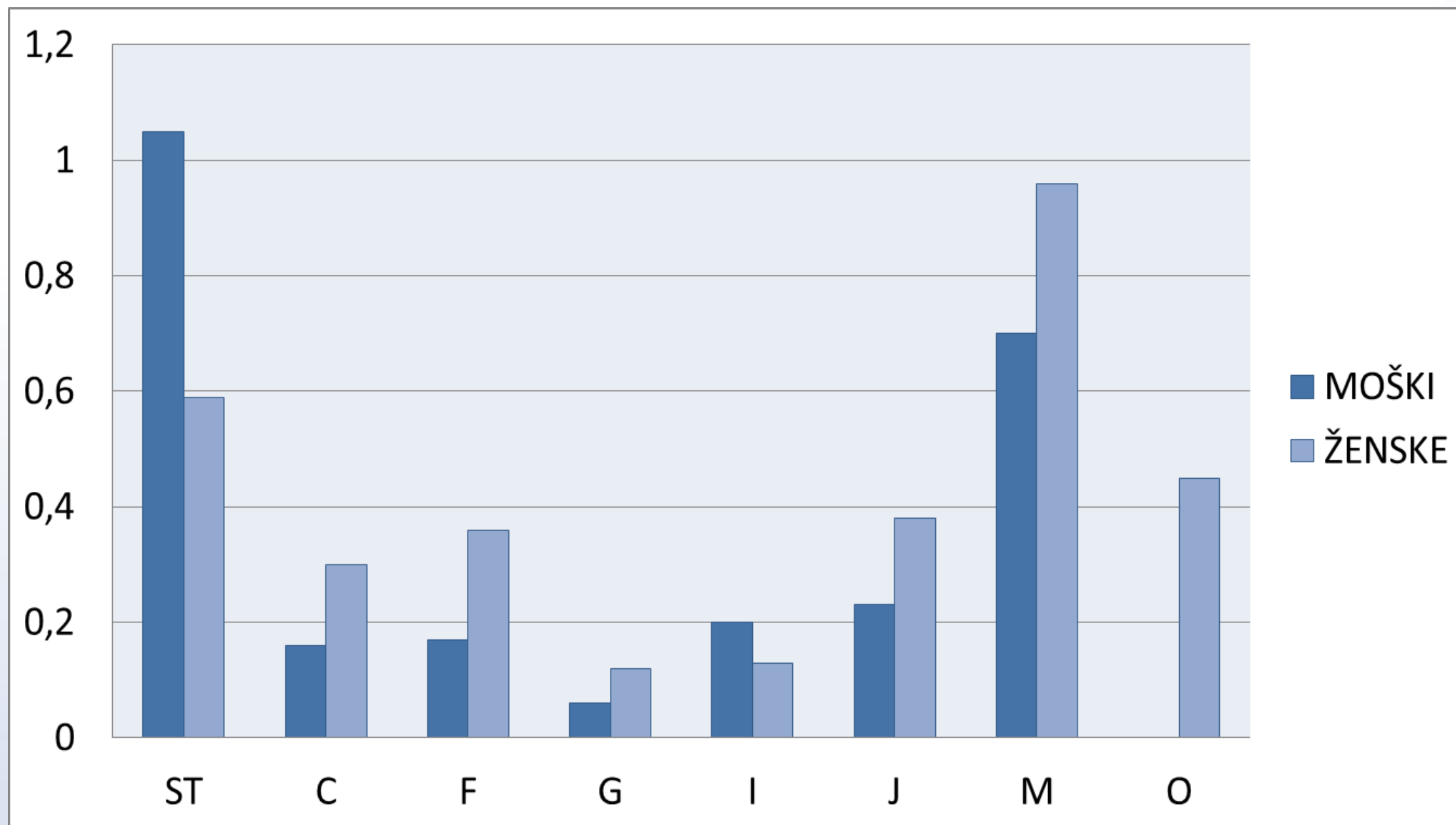
Razlogi bolniškega staleža

1. **bolezen**
2. **poškodba izven dela**
3. **poklicna bolezen**
4. **poškodba pri delu**
5. **poškodba po tretji osebi izven dela**
6. **nega**
7. **transplantacija**
8. **izolacija**
9. **spremstvo**
10. **usposabljanje za rehabilitacijo otroka**
11. **poškodba nastala pri aktivnosti iz 18. člena ZZVZZ**
12. **darovanje krvi**

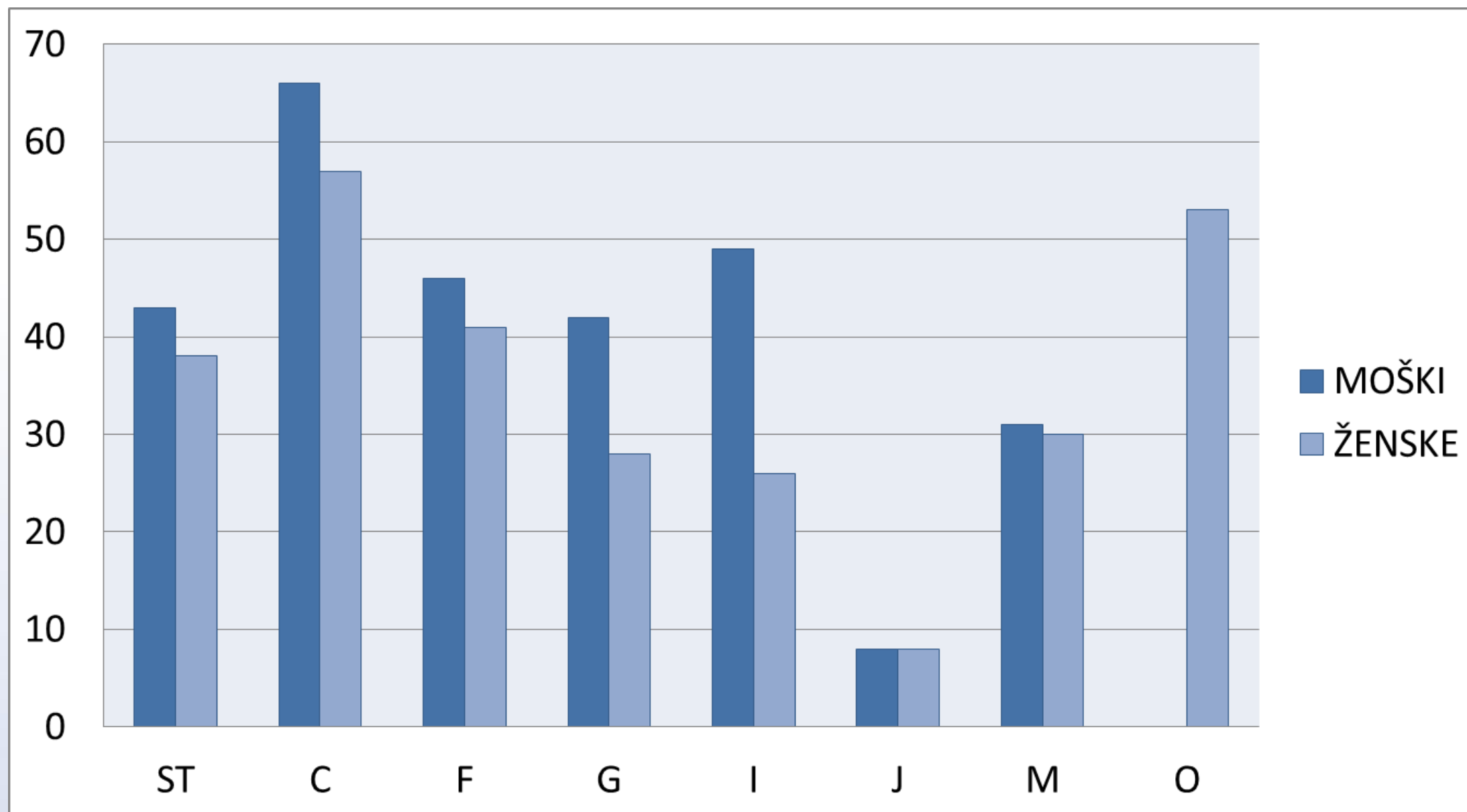
Razlogi bolniškega staleža

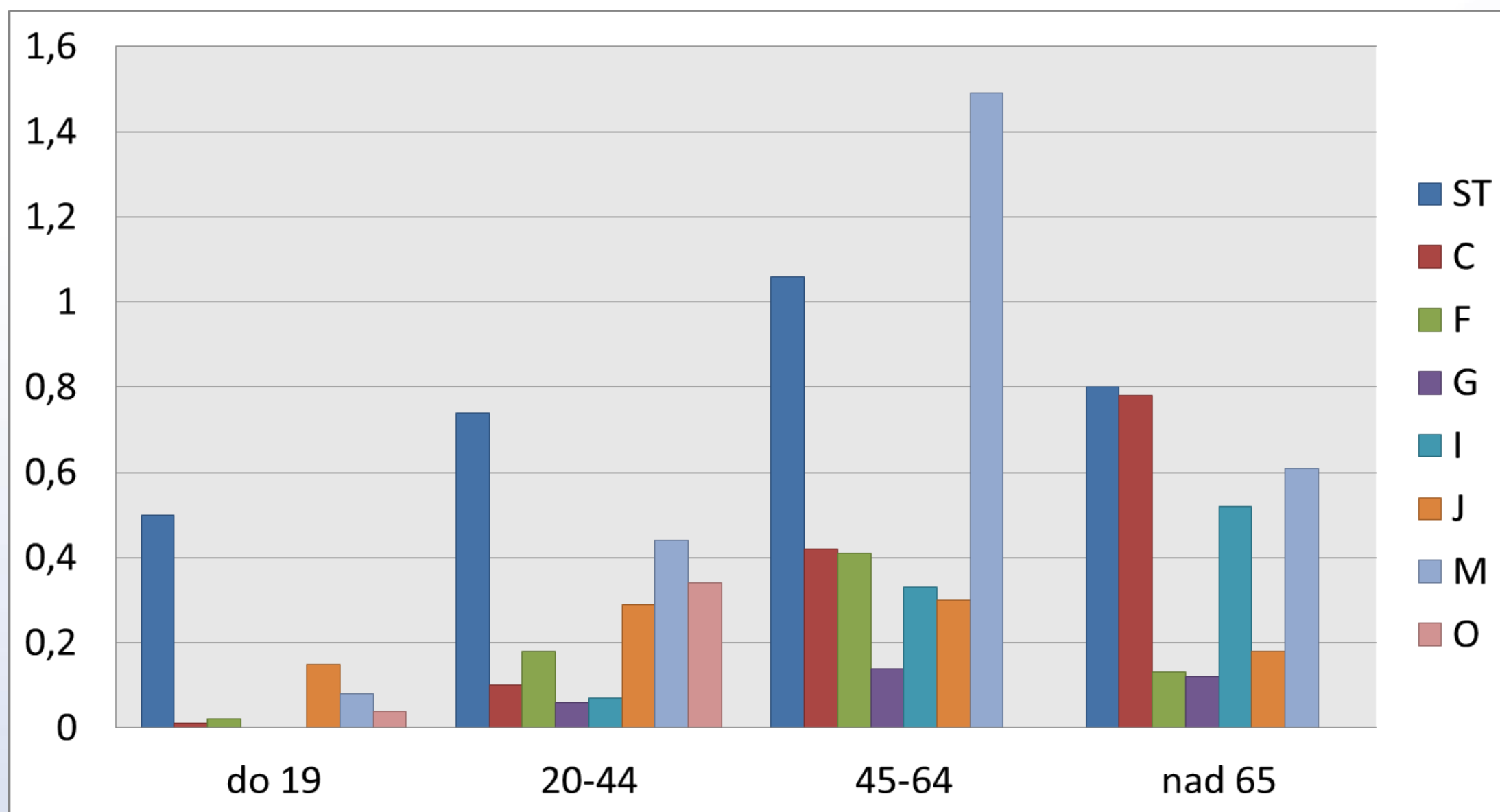
Najpogostejši vzroki bolniškega staleža (%BS spolu)

Najpogostejši vzroki bolniškega staleža (R po spolu)

Najpogostejši vzroki bolniškega staleža (%BS po starosti)

Bolniški stalež po gospodarskih dejavnostih

Odvisen od:

- demografske strukture zaposlenih
- psihofizičnih obremenitev na delovnem mestu
- delovnih pogojev
- varnostne kulture delavcev in delodajalcev
- kulture odsotnosti (odnos do zdravstvenega absentizma)

Najvišji %BS in IO: rudarstvu (B), dejavnosti javne uprave in obrambe ter obvezne socialne varnosti (O), dejavnost oskrbe z vodo, ravnanje z odpadki in odpadki, saniranje okolja (E), zdravstveno in socialno varstvo (Q), predelovalna dejavnost (C)

Najvišji IF: dejavnost javne uprave in obrambe ter dejavnosti obvezne socialne varnosti (O), finančne in zavarovalniške dejavnosti (K), zdravstveno in socialno varstvo (Q), izobraževanje (P)

Najdaljši R: kmetijstvo in lov, gozdarstvo in ribištvo (A), gradbeništvo (F), rudarstvo (B), gostinstvo (I)

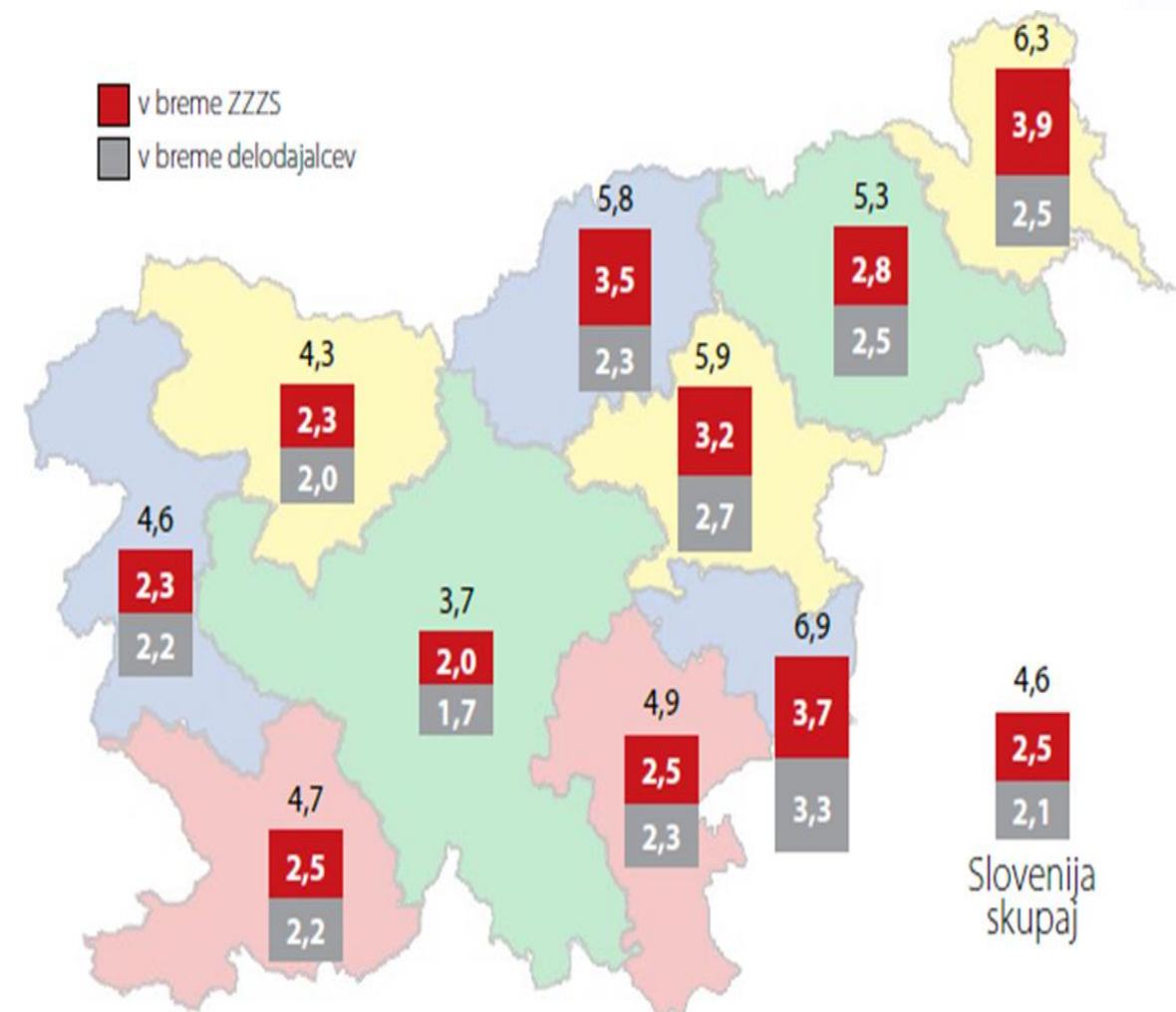
Zdravstveni absentizem po OE ZZZS

Razlike so posledica:

- različnih demografskih značilnosti
- strukture gospodarstva
- ekonomsko-družbene razvitosti
- dostopnosti do zdravstvenih storitev
- kulturni in drugih razlik

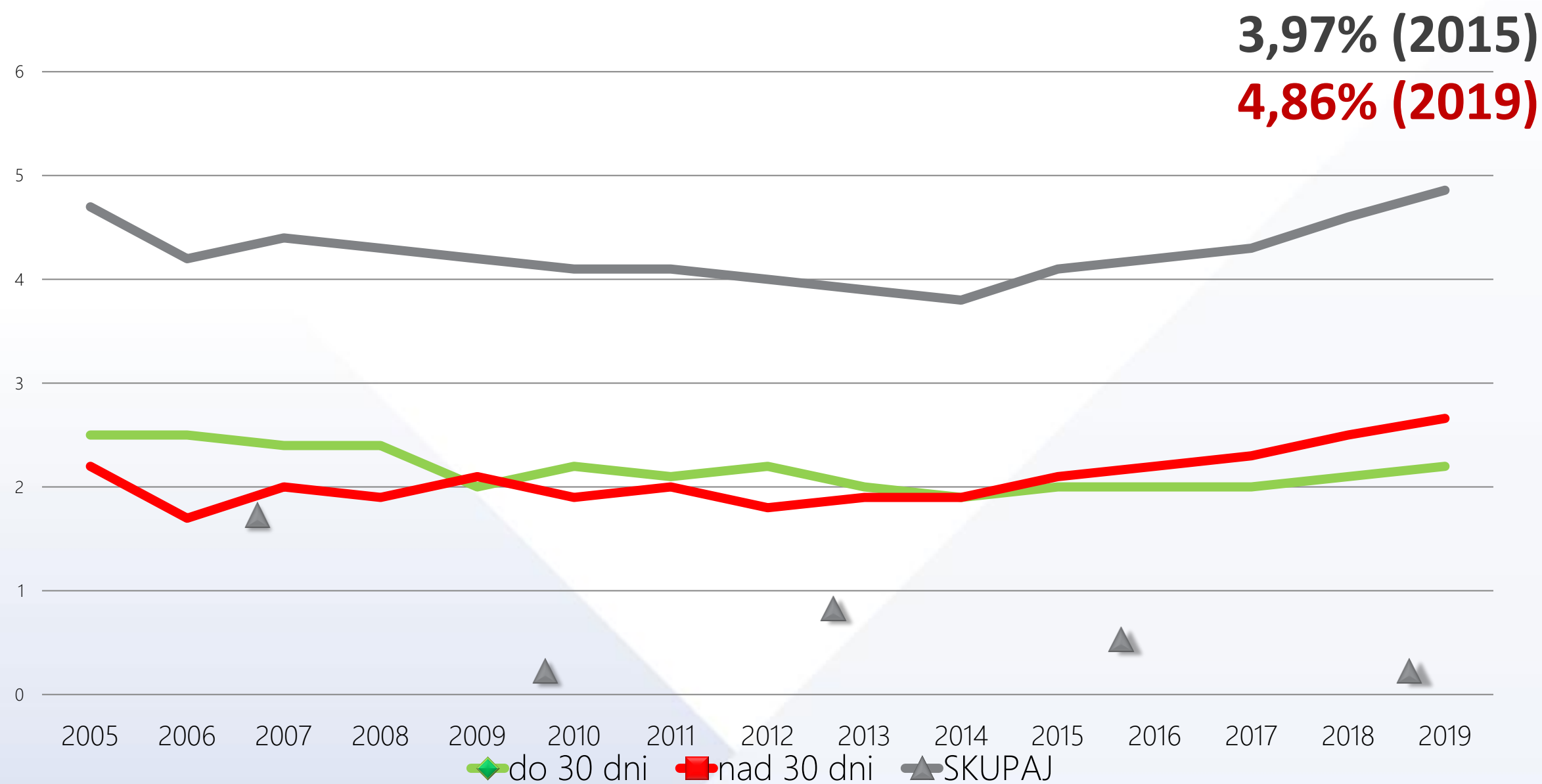
%BS: OE KK, OE MS, OE RK

%BS: OE LJ, OE KR

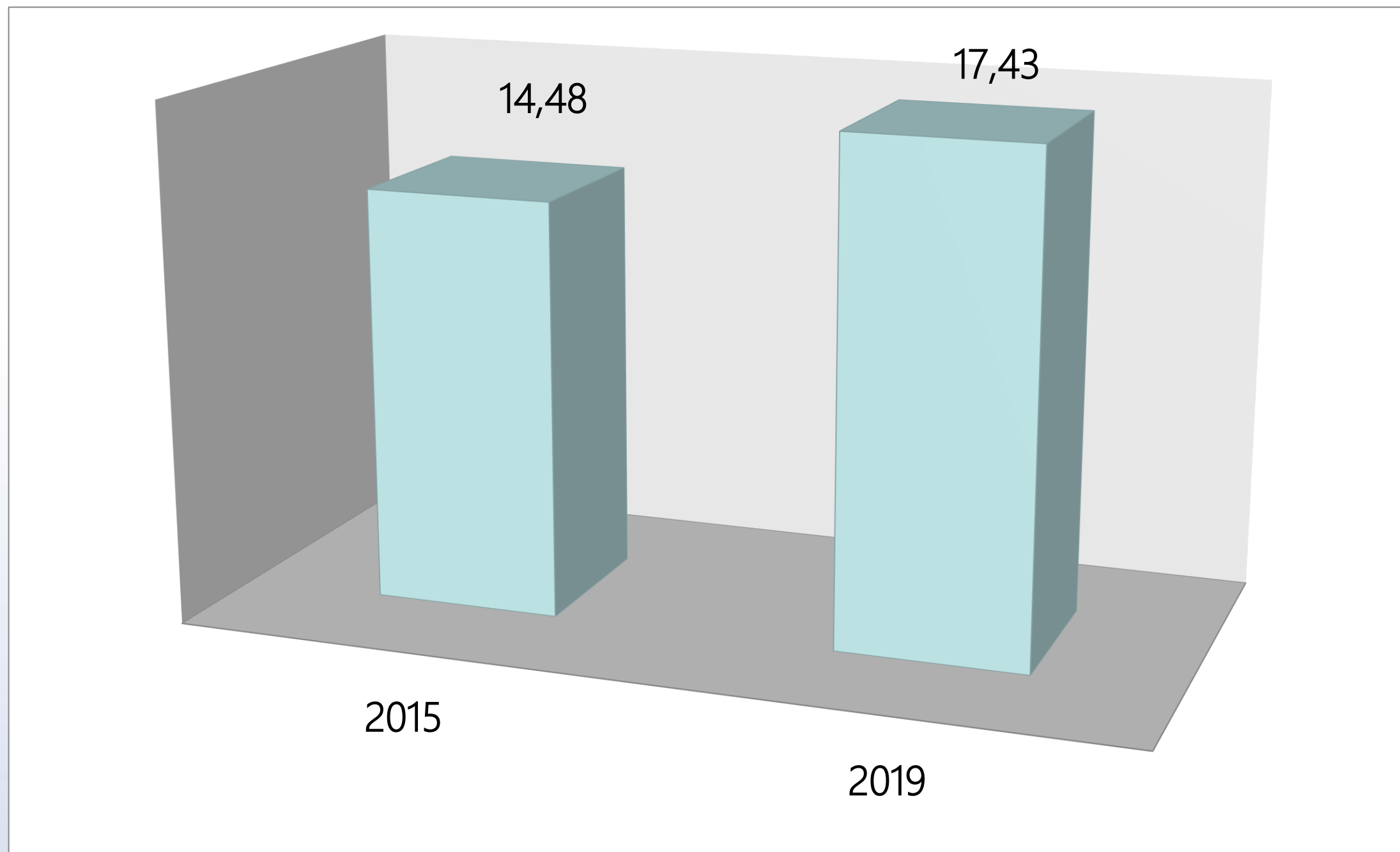

Slika 9. Odstotek izgubljenih delovnih dni v breme delodajalcev in v breme ZZZS po območnih enotah Slovenije v letu 2018.

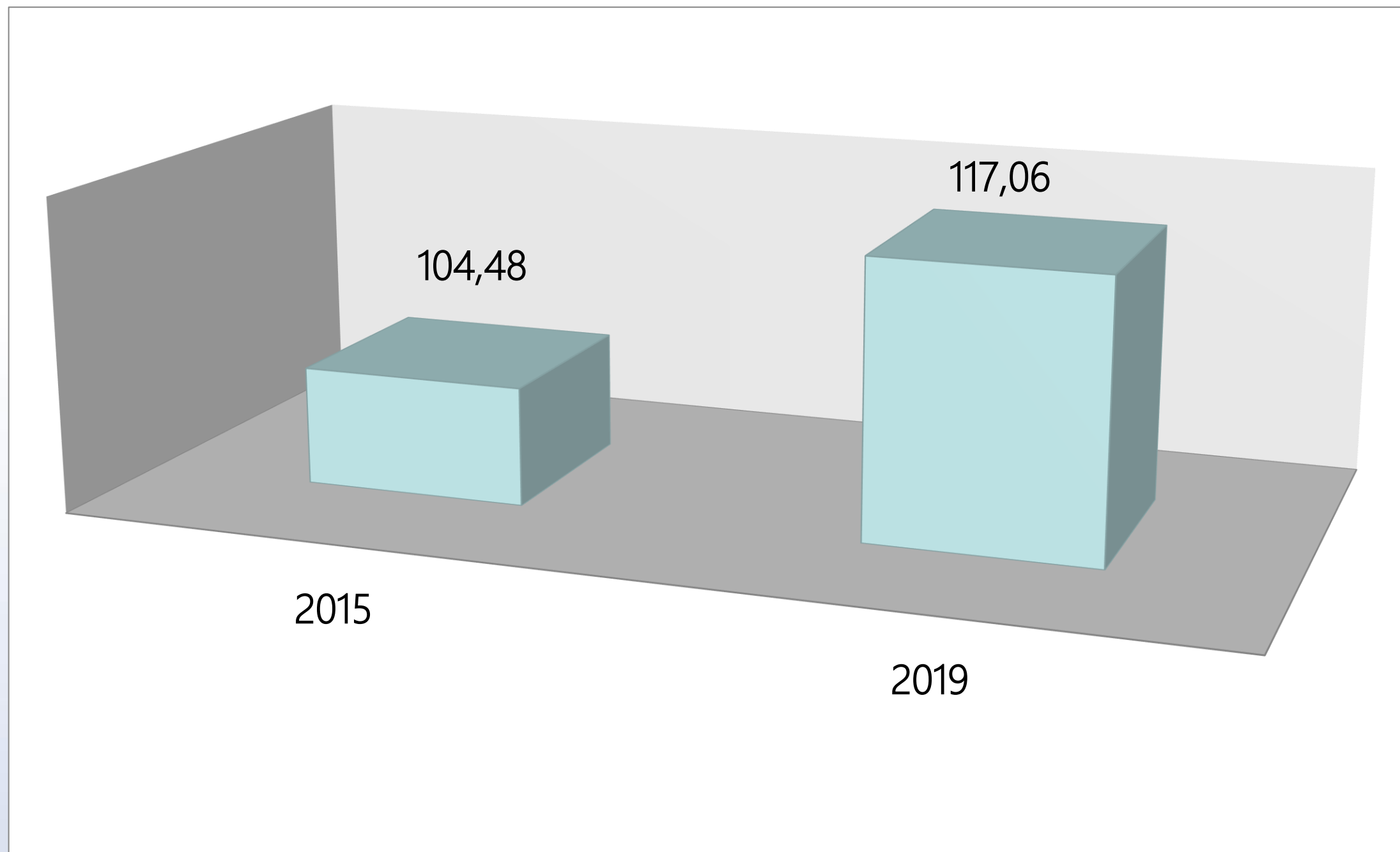
Gibanje absentizma (%BS)

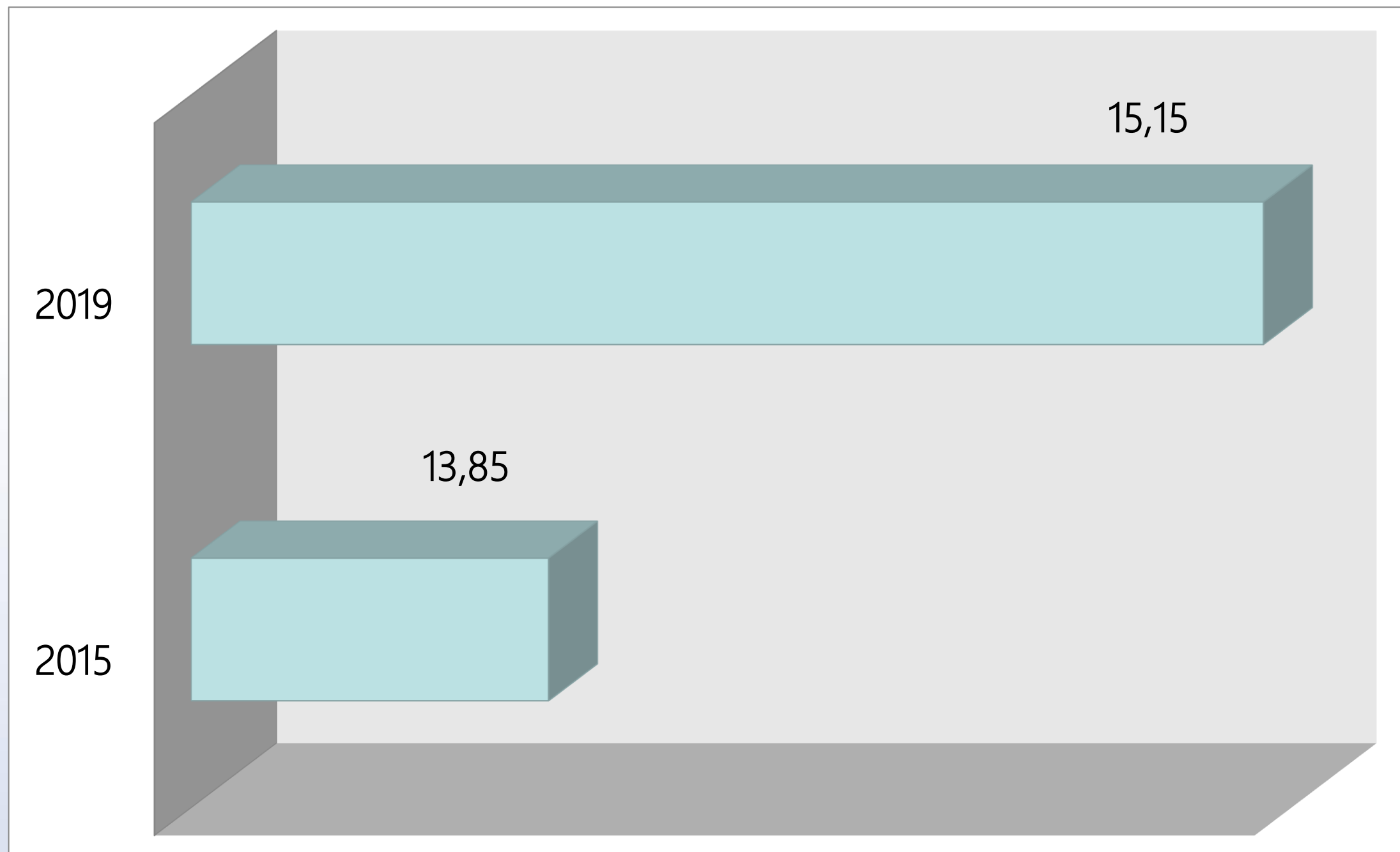
Gibanje bolniškega stleža (IO)

Gibanje bolniškega staleža (IF)

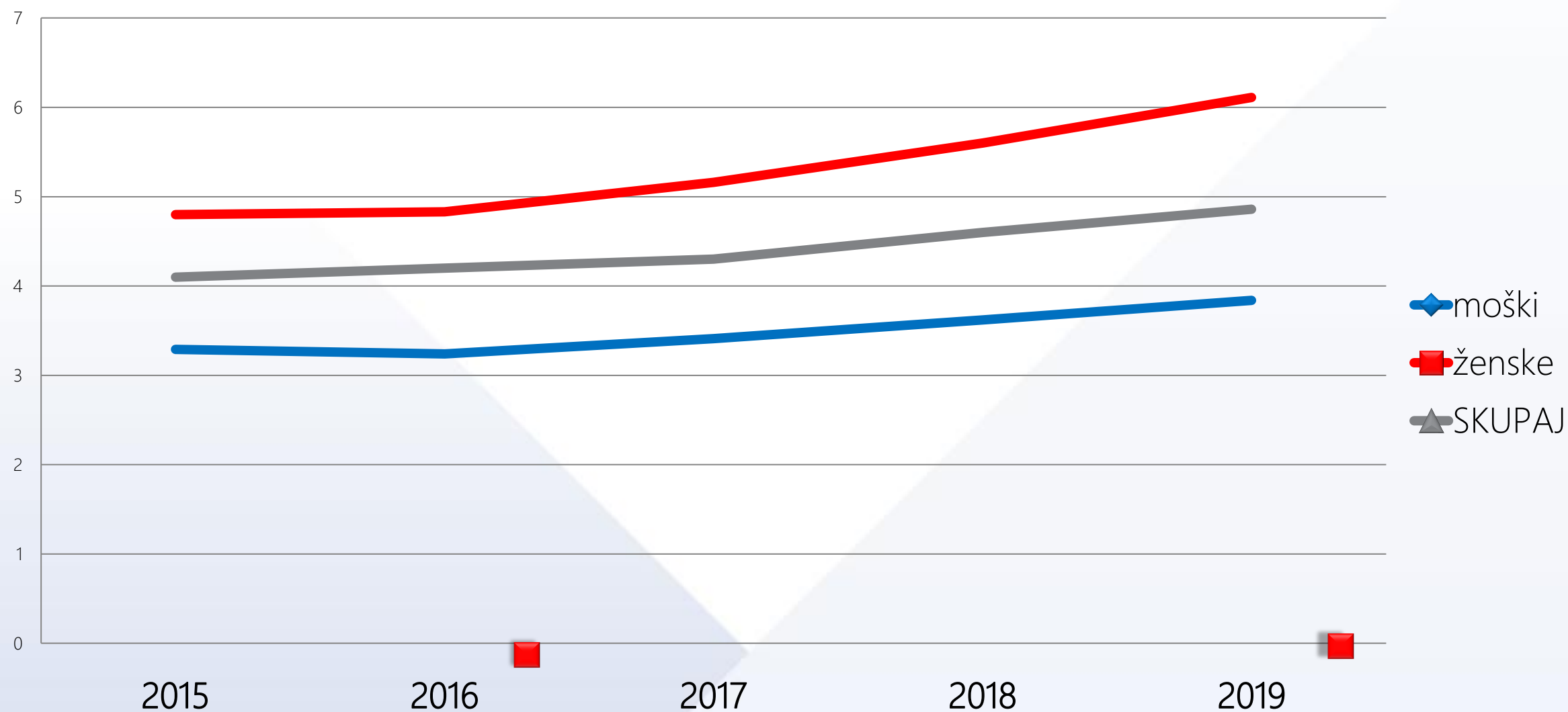
Gibanje bolniškega staleža (R)

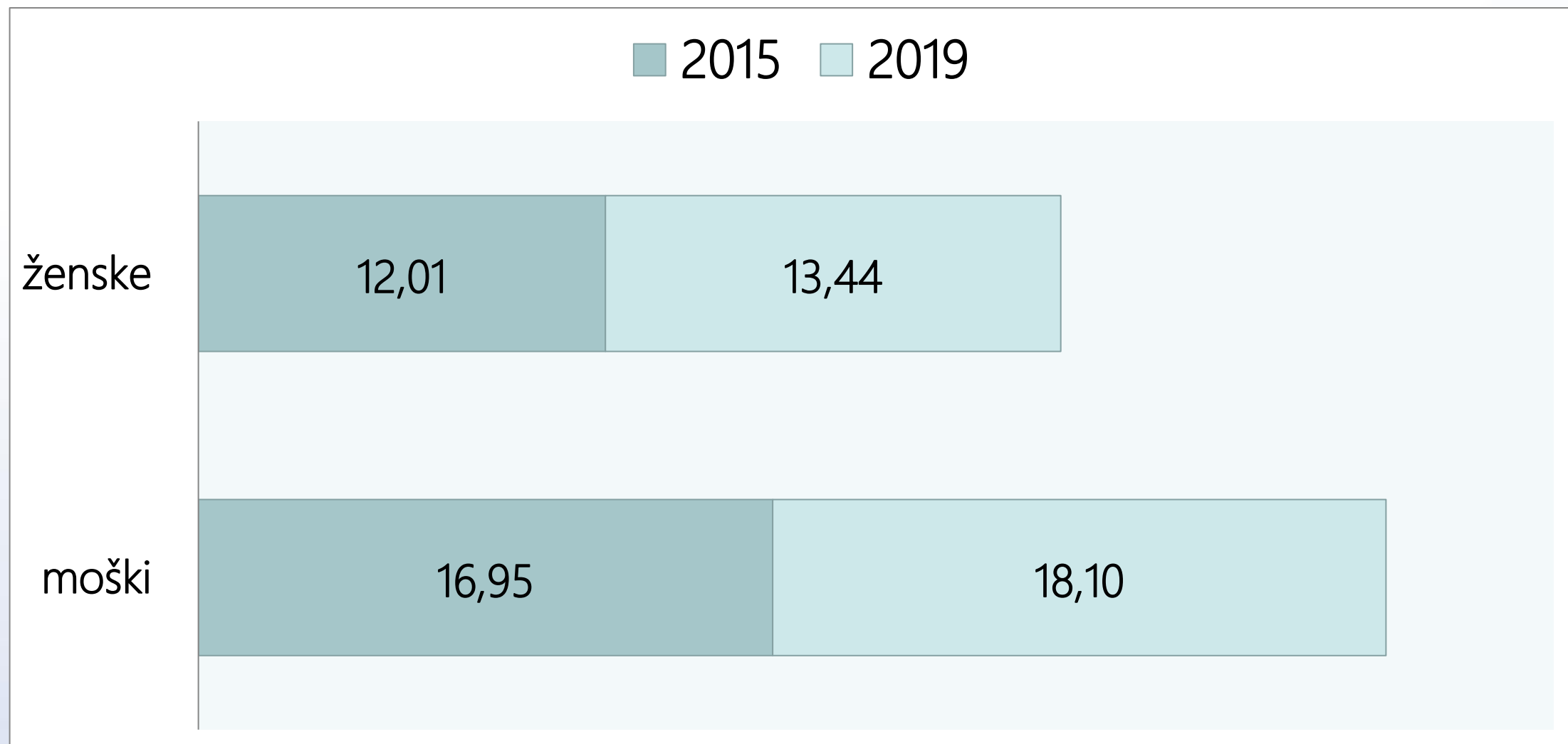
Gibanje absentizma (število oseb nad 45 dni)

	2015	2019	
od 45 dni do 6 mesecev	10.309	13.874	
6 – 12 mesecev	4.140	5.328	
nad 1 leto	4.589	8.368	
nad 3 leta	427	1.558	82%
nad 5 let	40	278	
SKUPAJ	19.038	27.570	 45%

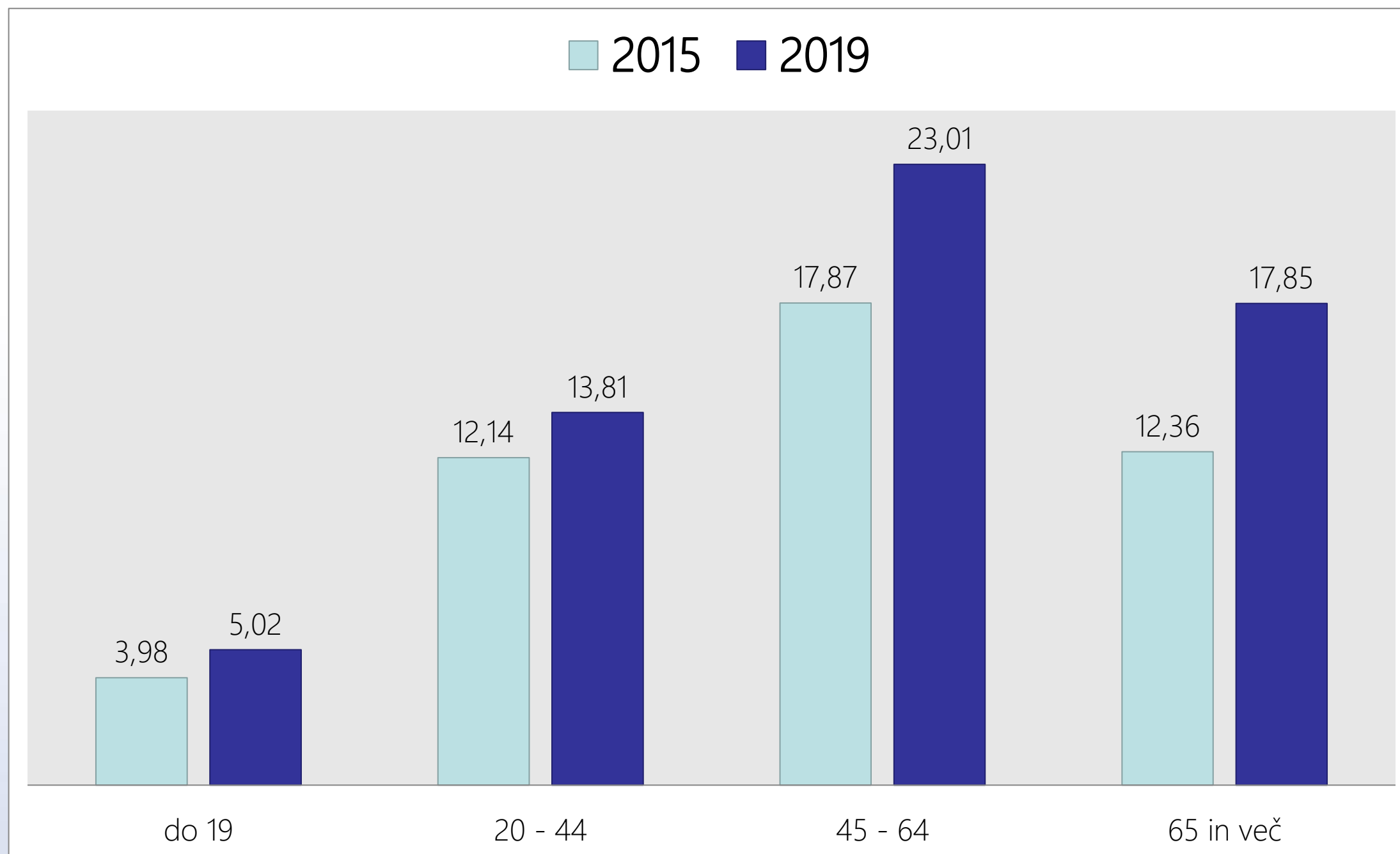
Gibanje bolniškega staleža (%BS po spolu)

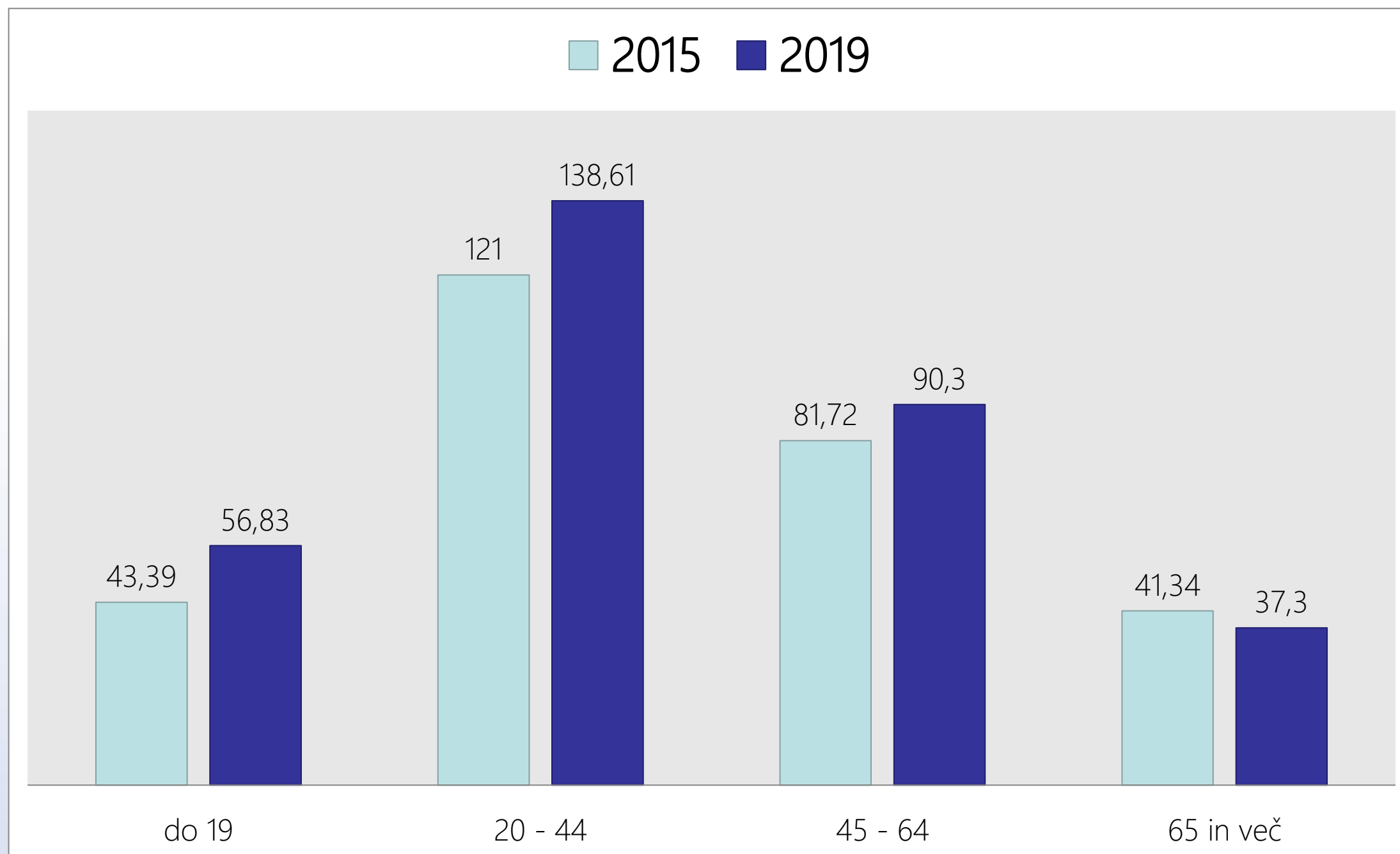
Gibanje bolniškega staleža (R po spolu)

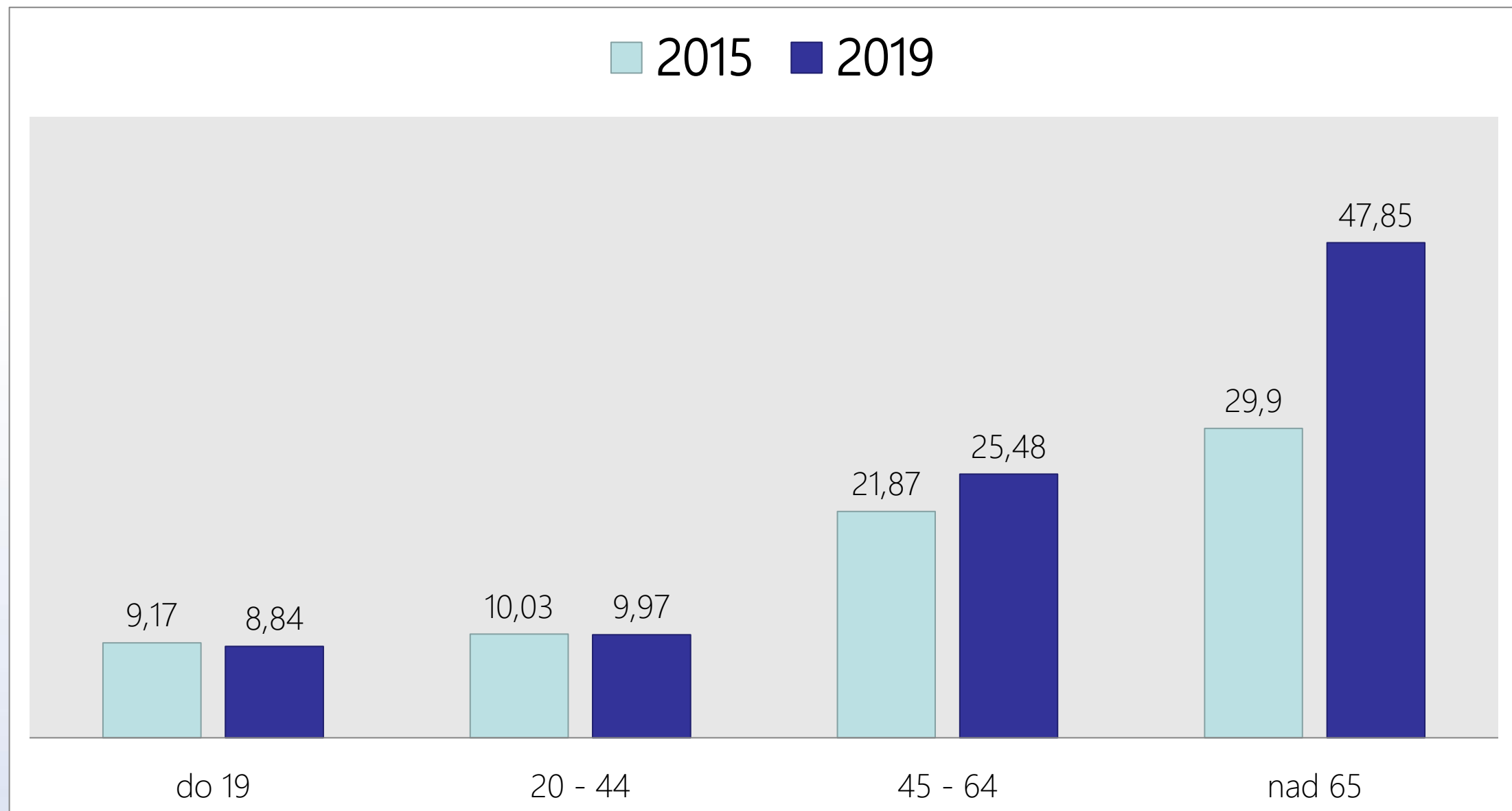
Gibanje bolniškega staleža (IO po starosti)

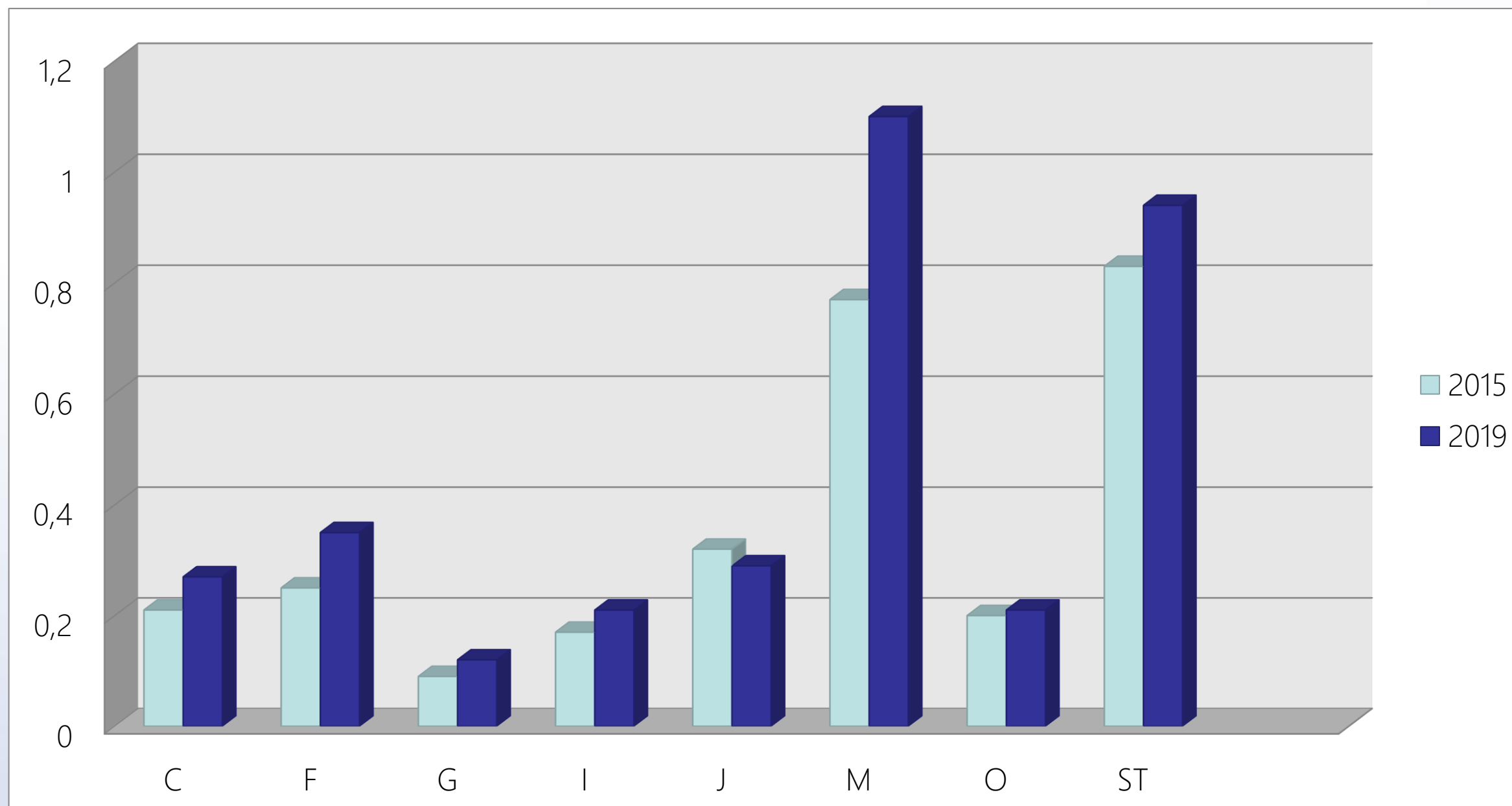
Gibanje bolniškega staleža (IF po starosti)

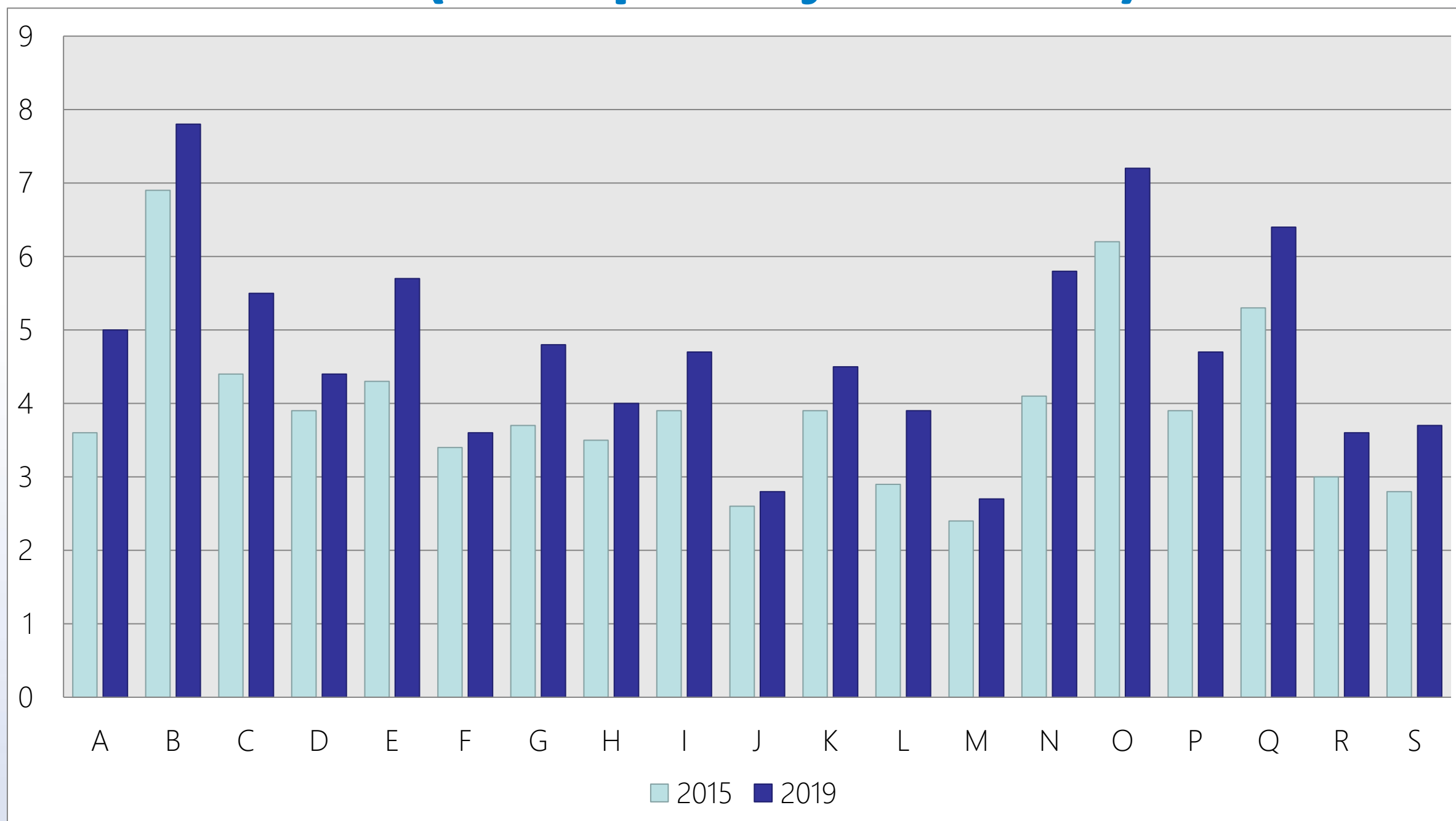
Gibanje bolniškega staleža (R po starosti)

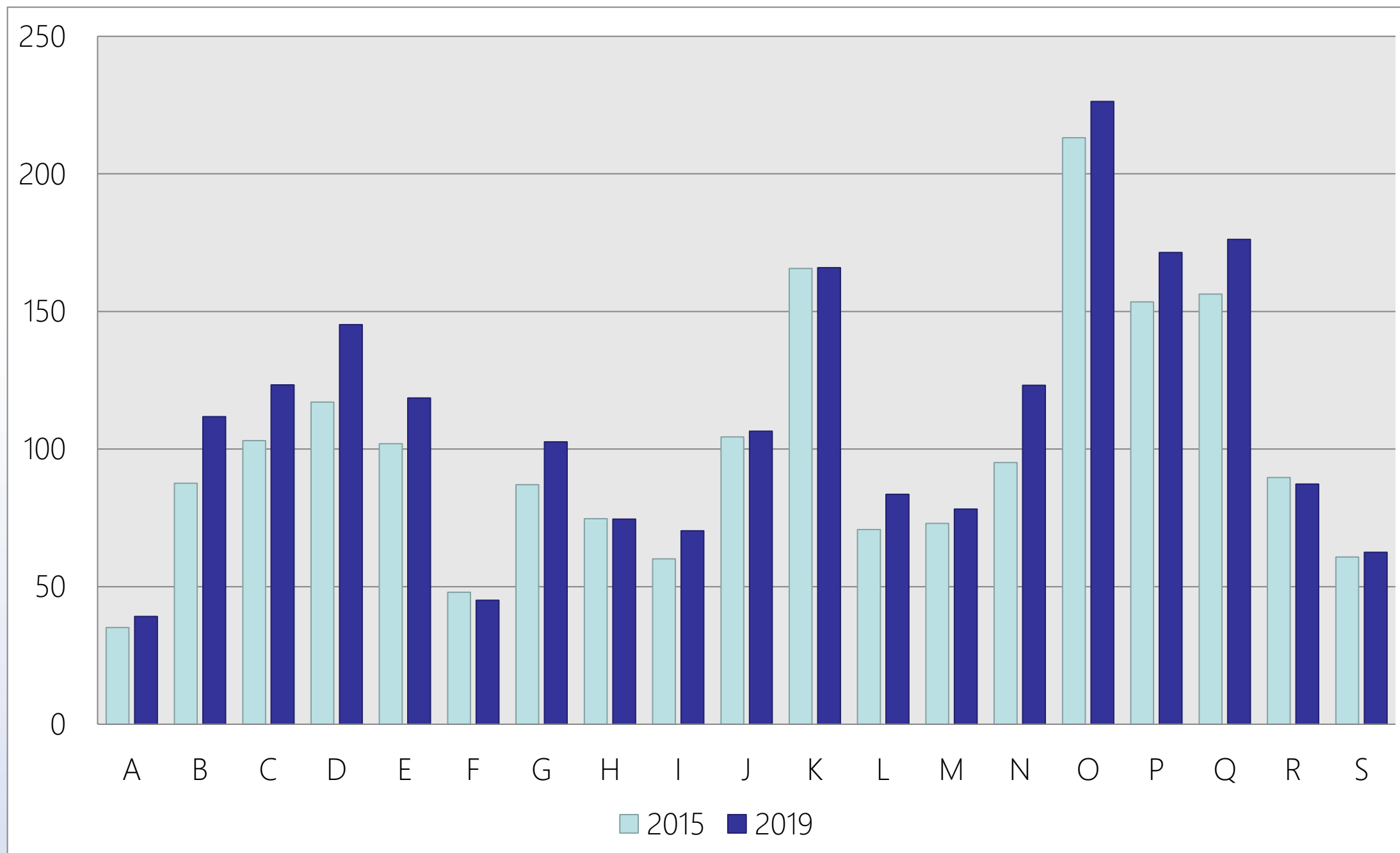
Gibanje bolniškega staleža (%BS po vzrokih)

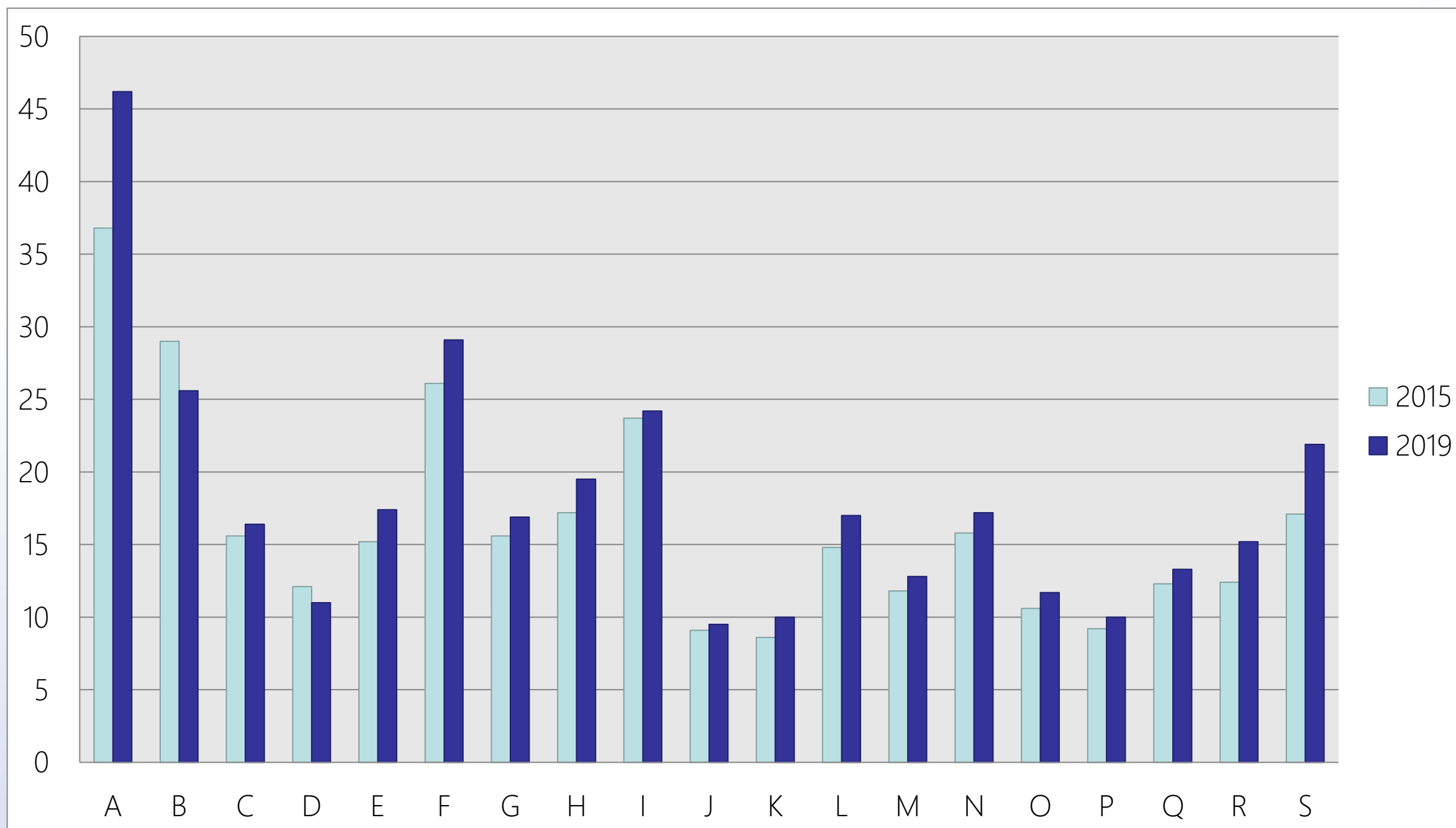
Gibanje bolniškega staleža (%BS po dejavnostih)

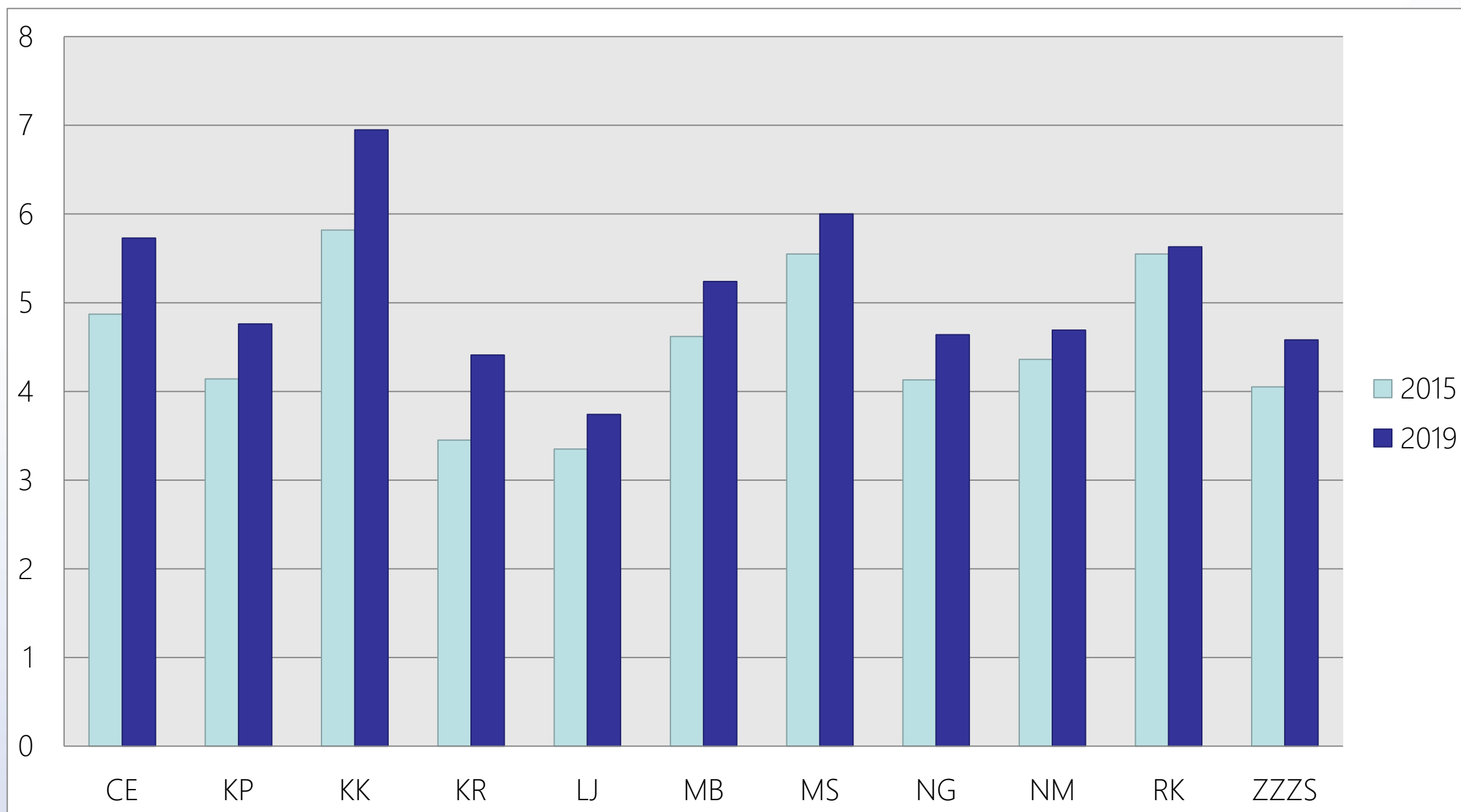
Gibanje bolniškega staleža (IF po dejavnostih)

Gibanje bolniškega staleža (R po dejavnostih)

Gibanje bolniškega staleža (%BS po OE ZZZS)

Kateri dejavniki lahko povečujejo rast zdravstvenega absentizma?

- porast števila zaposlenih;
- staranje prebivalstva;
- kasnejše upokojevanje in podaljšanje delovne dobe;
- večja obolevnost aktivnega prebivalstva;
- prezentizem v preteklih letih;
- dolgotrajnejši postopki diagnostike in zdravljenja;
- spremenjeni pogoji dela;
- drugi razlogi?

Kateri dejavniki lahko povečujejo rast zdravstvenega absentizma?

- ni sistemske ureditve obvladovanja in preprečevanja zdravstvenega absentizma;
- ni izdelanih sistemov in mehanizmov za reintegracijo delavcev po dolgotrajni bolniški odsotnosti;
- (pre)majhna **vloga specialista MDPŠ** pri obravnavi bolniškega staleža;
- ni učinkovite poklicne rehabilitacije;
- (pre)pozni in dolgotrajni postopki ZPIZ-a?

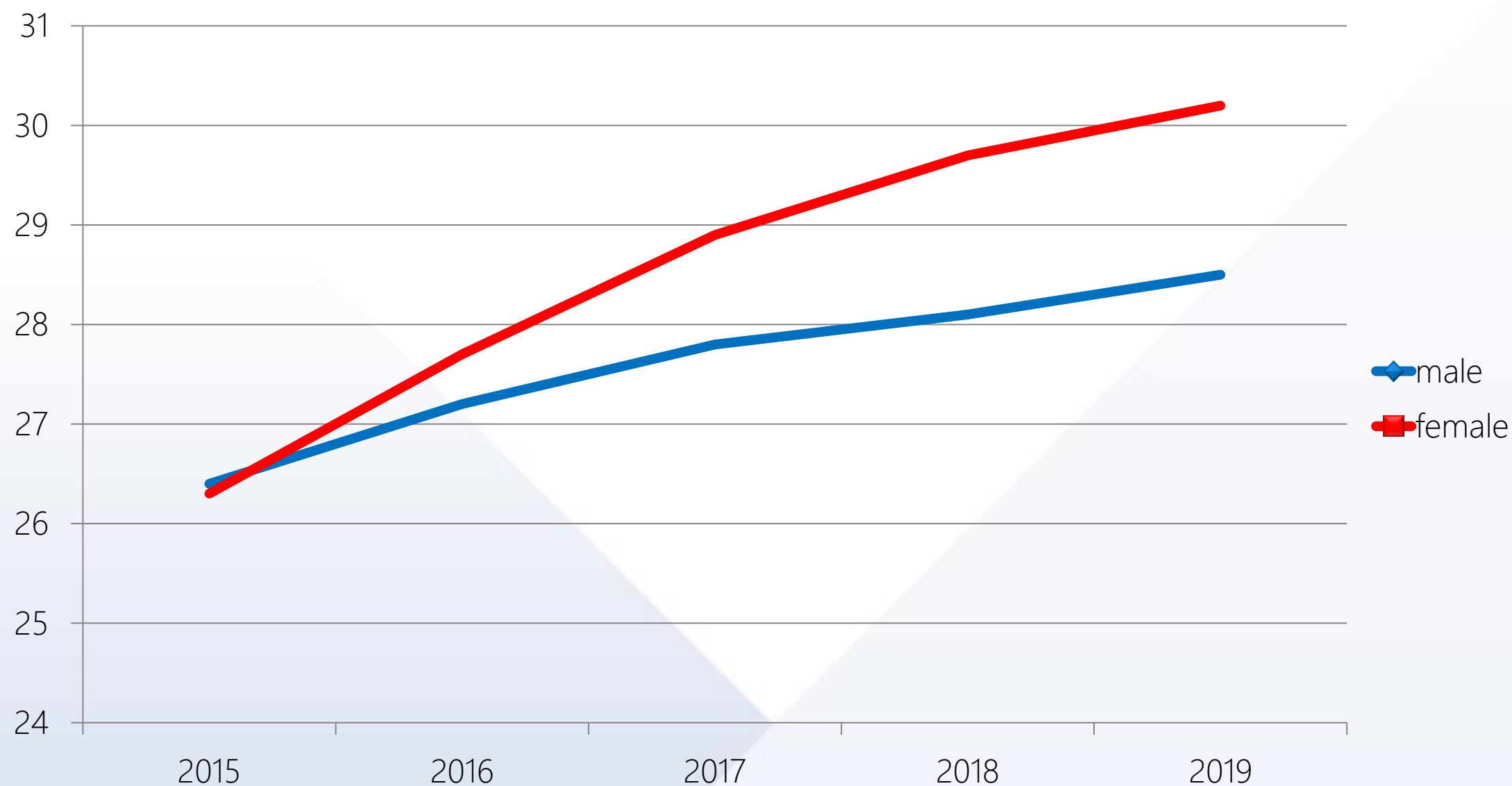
Dejavniki, ki povečujejo rast absentizma

SPREMEMBA ŠTEVILA IN STAROSTNE STRUKTURE DELOVNO AKTIVNE POPULACIJE

	15-19	20-24	25-29	30-34	35-39	40-44	45-49	50-54	55-59	60-64	65 in več	VSI
2010	1.691	33.616	97.176	128.876	126.973	126.625	129.007	109.202	54.451	9.803	1.553	818.975
2011	1.576	30.329	91.533	126.379	127.938	124.011	129.796	111.853	61.112	10.9425	1.842	817.311
2012	1.372	26.271	85.253	121.510	125.836	121.063	128.041	112.178	59.629	10.033	1.762	792.948
2013	1.281	23.174	80.695	117.103	125.394	120.563	126.352	115.525	67.245	12.037	1.955	791.323
2014	1.626	24.065	80.020	114.148	126.744	120.848	124.495	117.211	74.244	14.465	2.092	799.958
2015	1.849	25.705	79.448	110.991	127.031	122.535	120.885	118.288	77.852	16.708	2.352	803.644
2016	2.235	28.701	81.590	109.886	127.894	125.738	119.661	120.978	84.040	20.435	3.327	824.485
2017	2.776	33.774	83.254	111.522	129.510	129.462	121.513	124.121	91.618	24.569	4.082	856.201
2018	3.316	38.535	84.867	113.641	130.468	133.345	124.651	126.134	98.270	28.977	4.965	887.170
2019	3.421	41.207	87.737	115.930	131.883	139.249	128.649	126.966	102241	33.148	5.689	916.120

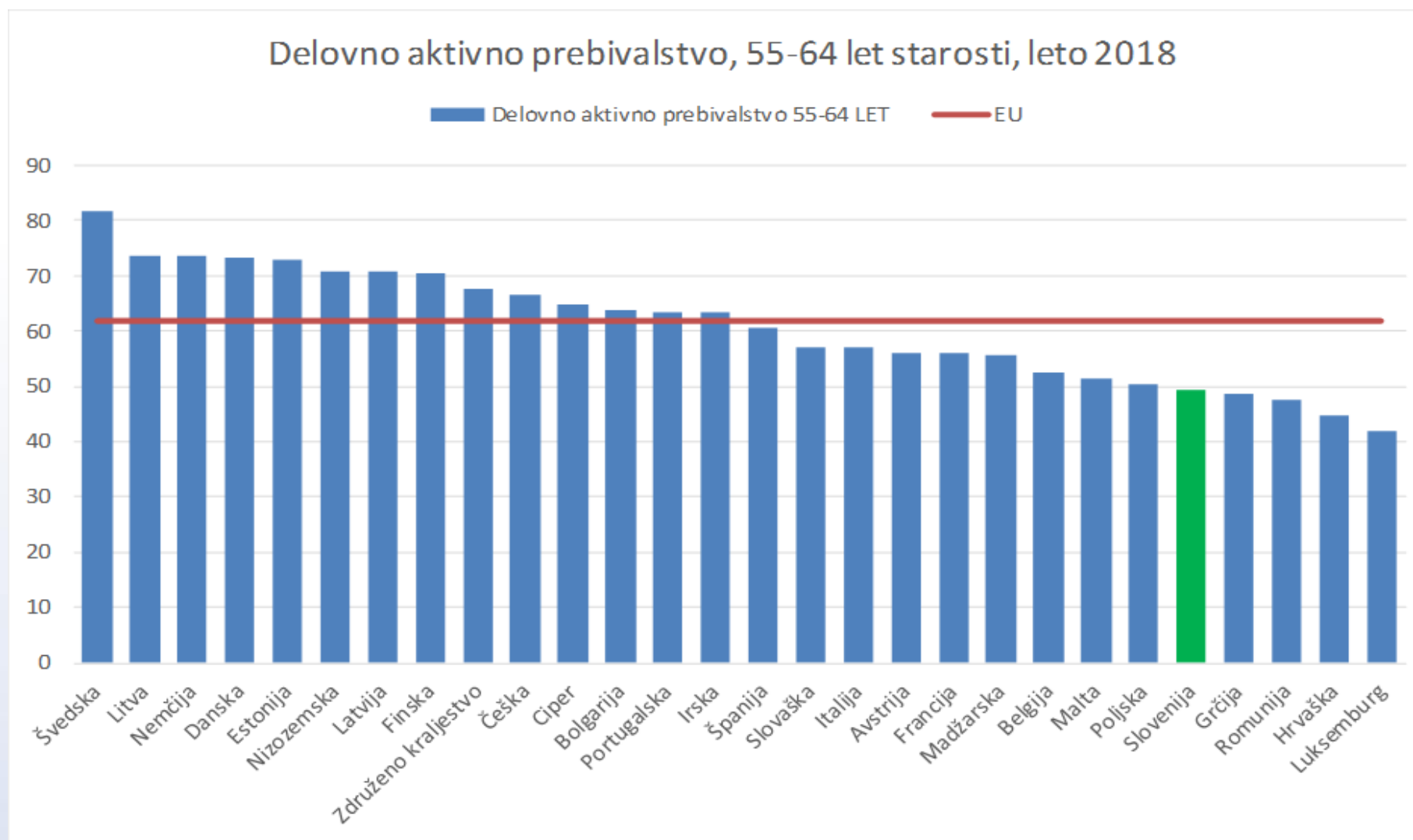
Dejavniki, ki povečujejo rast absentizma

SPREMEMBA ŠTEVILA IN STAROSTNE STRUKTURE DELOVNO AKTIVNE POPULACIJE

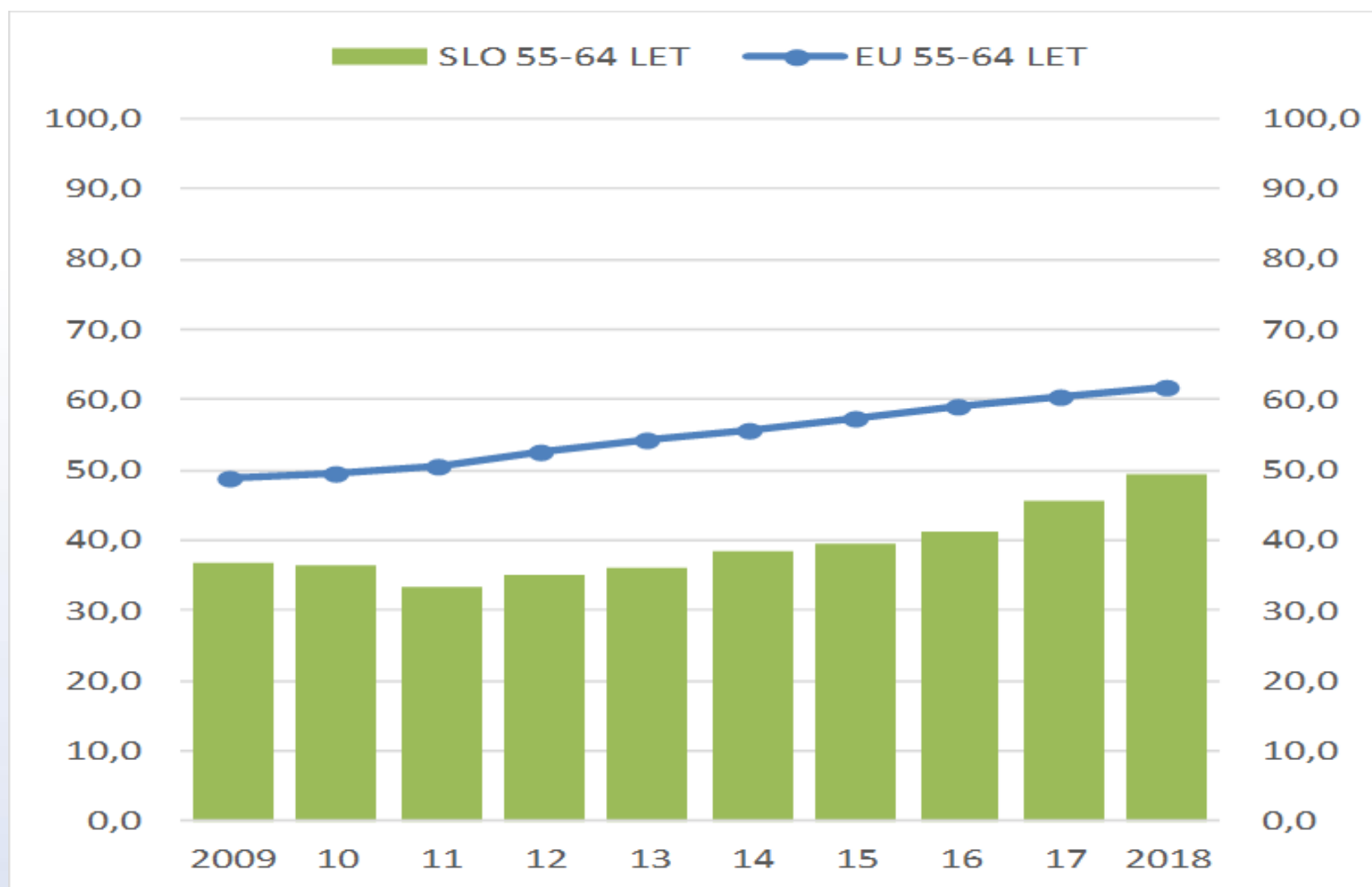
Dejavniki, ki povečujejo rast absentizma

SPREMEMBA ŠTEVILA IN STAROSTNE STRUKTURE DELOVNO AKTIVNE POPULACIJE

Dejavniki, ki povečujejo rast absentizma

SPREMEMBA ŠTEVILA IN STAROSTNE STRUKTURE DELOVNO AKTIVNE POPULACIJE

KAKO DALJE?

Ukrepi za obvladovanje absentizma

- preventivni ukrepi za varovanje in krepitev zdravja delavcev;
- obvladovanje psiho-socialnih tveganj na delovnem mestu;
- stalno prilagajanje delovnih mest spreminjajočim in novim zahtevam dela – prilagoditev delovnih mest starajoči se populaciji;
- preprečitev oz. zmanjšanje obsega poškodb pri delu in bolezni, povezanih z delom;
- ukrepi, ki bodo zagotovili čimprejšnjo vrnitev zdravih in motiviranih delavcev na delovna mesta.

Ukrepi za obvladovanje absentizma

Izboljšanje oz. intenziviranje postopkov

- poklicne rehabilitacije;
- zagotoviti zakonsko podlago za hitrejšo in aktivnejšo vključevanje specialista MDPŠ v proces izvajanja ukrepov.

Cilj

- hitrejša vrnitev delavcev na delo oz. na individualno prilagojena delovna mesta ali delovni proces.

